

CARL SAGAN (1934-1996), UNA LLUM EN LES TENEBRES

Ricard Guerrero *

Amb la mort de Carl Sagan, el proppassat 20 de desembre, la ciència ha perdut un dels millors comunicadors del segle xx. *Cosmos*, la sèrie televisiva que ell creà, explorava 15.000 milions d'anys d'evolució còsmica; el camí que, des de l'origen de l'univers, menà a l'origen de la vida i de la humanitat. Emesa en seixanta països, ha gaudit d'una audiència de més de 500 milions de persones. En la seva versió impresa, ha estat el llibre científic més venut de la història; romangué setanta setmanes en la llista de llibres més venuts del *New York Times* i durant quinze setmanes n'ocupà el número 1. Com el mateix Sagan digué, "la humanitat és com un nadó abandonat davant d'una portalada, sense cap nota que indiqui qui som, d'on venim, quina és la nostra herència o quins són els nostres antecessors". *Cosmos* i les seves altres obres de divulgació han permès esbrinar una part del misteri que acompanya aquest nadó. Però l'activitat divulgadora de Sagan procedí paral·lelament a la seva carrera acadèmica; ell es considerà sempre, per damunt de tot, un investigador.

Nascut a Brooklyn, Nova York, el 9 de novembre de 1934, en una família d'immigrants jueus de l'est d'Europa, als 20 anys es graduà en física a la Universitat de Chicago. Es doctorà en astronomia i astrofísica, i fou un dels impulsors de l'exobiologia (estudi de la vida fora del nostre planeta), com també —juntament amb Frank Drake— del programa SETI (Search for Extra Terrestrial Intelligence). El 1963 detectà la presència d'ATP en una mescla de substàncies que simulava les suposades característiques de la Terra primitiva. Des del 1971 fins a la seva mort fou professor d'astronomia i ciències de l'espai a la Universitat de Cornell. També va treballar per a la NASA, col·laborant en la preparació de les sondes espacials Pioneer 10 i Pioneer 11 i dels missatges interestel·lars dels Voyager I i Voyager II, a més de treballar amb les naus Mariner i Viking.

Sagan ens deixà durant el solstici d'hivern, precisament quan, des de l'hemisferi nord, podem veure les estrelles durant més temps. Era membre de moltes societats científiques. Ell mateix fundà, el 1980, The Planetary Society, juntament amb Bruce Murray i Louis Friedman, per promoure l'exploració del sistema solar i la recerca de vida extraterrestre. Avui dia aquesta societat compta amb més de 100.000 membres escampats per uns cent països. Immediatament després de la seva mort, The Planetary Society obrí una pàgina en la web que aquesta organització té a Internet (URL: <http://planetary.org.tps/>) per rebre el testimoni de les persones que volguessin

compartir el seu pensament sobre Carl Sagan. S'hi poden trobar emocionats missatges d'agraïment i d'admiració de moltes persones a les quals aquest científic obrí les portes a un món desconegut.

Sagan també fou membre fundador del CSICOP (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal), el Comitè per a la Investigació Científica de les Reivindicacions Paranormals, que quedà establert el 1978. (Observeu l'acudit; en anglès, "cop" és policia). És una organització internacional que promou la investigació crítica dels anomenats fenòmens paranormals i de les pseudociències a partir d'una visió científica objectiva i raonada, i en difon els resultats entre el públic i la comunitat científica. Per aconseguir aquest objectiu, el CSICOP (informació detallada a Internet: <http://www.csicop.org>) ha desenvolupat una xarxa de persones capacitades i interessades a dur a terme aquesta tasca, i no emet cap judici sense una acurada anàlisi prèvia. A més, manté una publicació —*The Skeptical Inquirer*—, recull bibliografia de material publicat sobre aquest tema, i organitza reunions i congressos.

Carl Sagan lluità per combatre l'«analfabetisme científic», que creia que era el principal enemic del progrés. En el seu darrer llibre, publicat alguns mesos abans de la seva mort, "The Demon Haunted World: Science as a Candle in the Dark", exposa la necessitat de posseir uns mínims coneixements científics per poder combatre els dimonis que ens assetgen des de molts fronts, un d'ells el de les anomenades pseudociències. La munió de missatges que omplen planes i planes de l'espai que la web de The Planetary Society li ha dedicat són una mostra del fruit que l'obra de Sagan està ja produint. Un dels signants comenta el predomini de les "paraciències" en el seu país d'origen —Iran—, que ha substituït el mètode científic pel fatalisme, el misticisme i el pensament pseudometafísic, cosa que l'ha abocat a una situació desastrosa. Per tot el món, milions de persones viuen encara atrapades en les tenebres de la ignorància. Sagan intentà projectar-hi una llum, encendre-hi una espelma, que permetés albirar un altre món més enllà de la fosca. Com en el versos de Virgili ("Empelta les pereres, Dafnis/ els teus descendents ja en colliran la fruita"), ell empeltà les pereres. Tant de bo l'empelt tingui èxit i les noves generacions en puguin recollir uns fruits esplèndids.

* Universitat de Barcelona. Membre de l'Institut d'Estudis Catalans